

Fine Arts
ISSN: 1308-7290 (NWSAFA)
ID: 2019.14.4.D0247

Status : Research Article
Received: 03.07.2019
Accepted: 10.10.2019

Ayhan Helvacı
Elif Bağcı

Bursa Uludağ University, Bursa-Turkey
ayhanhelvac@gmail.com; elifbagci@gmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.4.D0247	
ORCID ID	0000-0003-3305-2678	0000-0002-1024-3212
CORRESPONDING AUTHOR	Ayhan Helvacı	

ÇOCUK TİYATROSUNDA MÜZİĞİN İŞLEVİ "SÖZLÜ-SÖZSÜZ MÜZİK KULLANIMI"

ÖZ

Bu çalışmada Çocuk Tiyatrosunda müziğin işlevi, sözlü-sözsüz olarak müziğin kullanımı Hasan Erkek'in "Sevgi Çemberi", Sema-Erbil Göktaş'ın "Büyülü Göl", Fikret Terzi'nin "Miyhavlar Tiyatrosu", Nurullah Kalkan'ın "Kaç Tilki Kaç", Ülkü Ayvaz'ın "Teneke Şövalyeler", Rainer Hachfeld'in "Ketçaplı Spagetti" ve Volker Ludwig'in "Bella, Patron ve Bulli" isimli oyunları üzerinden ele alınmıştır. Çocuk oyunlarında müziğin işlevi ve kullanımının ortaya çıkarılması amacıyla "Giriş Müziği, Karakter Tanıtmak, Durum Tanıtımı, Atmosfer Yaratmak, Duyguları ifade Etmek ve Final Müziği" olarak altı başlık altında bakılmıştır. Örnek oyunlar üzerinden elde edilen bulgular sonucunda; müziğin çocuk oyunlarında çok önemli bir işleve sahip olduğu, genellikle sözlü müziklere (şarkılara) yer verildiği, seçilmiş olan başlıklarda çocukların algı düzeyi, dikkat süreleri, hikâyeyi takip etme ve düşünme becerileri gibi faktörler göz önünde bulundurularak kullanıldığı ve bir unsurdan ziyade bütünün bir parçası olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Tiyatrosu, Oyun, İşlev
Sözlü-Sözsüz Müzik

THE FUNCTION OF MUSIC IN CHILDREN'S THEATER "VERBAL-NONVERBAL MUSIC USAGE"

ABSTRACT

In this study, the function of verbal and non-verbal music usage in children's theatre is dwelled on six plays; Hans Christian Andersen's "The Queen of Snow", Hasan Erkek's "Circle of Love", Sema-Erbil Göktaş's "Magic Lake", Fikret Terzi's "Theatre of Meows", Nurullah Kalkan's "Run Fox Run", Ülkü Ayvaz's "Tin Knights", Rainer Hachfeld's "Sphagetti with Ketchup" and Volker Ludwig's "Bella, Boss and Bulli. On the purpose of revealing the function and usage in children's theatre, the usage of music has been examined under different titles such as "Entrance Song, Introducing Character, Indicating The Situation, Creating Atmosphere, Expressing Emotions and Final Song". Findings obtained from sample texts have shown that music has a very important function in children's plays and in general it is used by taking into consideration of the chosen titles such as perception levels of children, their attention span and their ability to follow the story and thinking and it has come into sight that music is accepted as a part of the whole rather than an element in children's' plays.

Keywords: Children, Children's Theatre, Play, Function
Verbal Non-Verbal Music

How to Cite:

Helvacı, A. ve Bağcı, E., (2019). Çocuk Tiyatrosunda Müziğin İşlevi "Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı", Fine Arts (NWSAFA), 14(4):306-319, DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.4.D0247.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Hepimizin tanık olduğu ve yaşadığı gibi çocuklar, doğdukları günden itibaren çevrelerini gözlemleyerek bilgi, birikim ve davranışlarını geliştirirler. Çocuk kendi dünyasını anlamaya çalışırken aynı zamanda çevresindeki hareketleri, sesleri gözlemler ve tanımlamaya çalışır. Çevresindeki sesleri taklit ederek anlamlandırmaya, konuşulan dili öğrenmeye başlar. Bu nedenle çocuğun yakın çevresi olmak üzere izlediği çizgi filmler, oynadığı çocuk oyunları gibi aktiviteler her şeyi tıpkı bir bilgisayar gibi kaydeden çocukların gelişiminde önemli bir yer tutacağı da söylenebilir. Çocuk Tiyatrosu, çocuklar için yazılmış eğlendirici olmakla birlikte eğitici olmayı amaçlayan oyunların, çocukların gereksinim ve ilgilerini karşılayacak şekilde sahneye taşınmış halidir. Dolayısıyla çocuk oyunlarını sahneye koyarken metin, onların algı ve uyarılarını göz önünde bulundurarak çocuklara ulaştırılmalıdır. Neden algı ve uyarılar? Çünkü çocukların dikkatleri yetişkinlere nazaran daha çabuk dağıldığı pek çok araştırmada ortaya konulmuştur. İzlediği şey ilgisini çekmediği takdirde algısı hemen başka yöne kayabilmektedir. Bu yüzden uyarılarının canlı tutulması gerekmektedir. Çocuk Tiyatrosunun son yıllarda yazılan oyunlar ve düzenlenen ulusal ve uluslararası festivallerle ülkemizde önemli bir gelişim gösterdiği görülmektedir. Çocuk tiyatrosu denilince geniş bir uygulama alanından söz etmek mümkündür. Ancak ortaya konan tüm eserleri çocuk tiyatrosu olarak değerlendirmek doğru olmayacaktır. Bu nedenle sahnelenen bir oyunun "Çocuk Tiyatrosu" kavramını karşılayabilmesi için aşağıda belirtilen bazı temel noktaları içinde barındırması gerektiği düşünülmektedir:

- Yalın ve kolay anlaşılabilir anlatım tarzında yazılmış bir metin olması,
- Göstergelerin tamamının hedef kitlenin fiziksel ve psikolojik özelliklerine göre ele alınması,
- Çocuk Tiyatrosuna özgü biçimsel öğeler kullanılması (Örneğin; dekor, kostüm, ritim ve müzik gibi),
- Mutlaka profesyonel bir ekip çalışması.

Çocuklar için onlara özgü nitelikte profesyonel oyuncular tarafından hazırlanmış çocuk tiyatrosu yaş aralığına göre mutlaka üzerinde durulması gereken farklı özellikler barındırmaktadır [12]. Çocuk Tiyatrosunda görsel ve işitsel uyarılar önemli bir yer tutar. Görsel uyarılar olarak sahne üzerindeki hareket, dekor, kostüm gibi unsurlar etkili olurken, işitsel uyarılar olarak müzik, çocuğun dikkatini çekmektedir. Bu noktada bir tiyatro oyunu uyarıları olarak müzik, çocuğun müziğe uygun olarak ritim tutmasını veya dans etmesini sağlayarak onu eğlendirmeyi ve onu oyunda tutmayı hedefler.

"W. Shakespeare'nin Venedik Taciri adlı oyununda "Kendinde müzik olmayan, seslerin tatlı ahenginden heyecan duymayan insan, hinlik ve hırsızlık için yaratılmıştır. Onun ruhu geceden daha karanlık, tutkuları cehennemden daha karadır. Böyle bir insana güvenmeyiniz!" diyen sözlerinden de yola çıkarak, insan ruhunun güzelliklerin yüceltebileceğini vurgulamak gerekir. Müzik bir güzellik ve eğitim aracıdır; insanı yumuşatarak geliştirir." diyen Halil Bedii Yönetken, müziğin geliştirici ve eğitici özelliklerini vurgulamıştır [16]. Nihal Kuyumcu'ya (2003) göre; hem eğlendirici hem eğitici olmayı amaçlayan çocuk tiyatrosunda müzik, önemli bir etmendir ve aktif bir rol oynar [8]. Çocuk gördüğü ile işittiğini birleştirerek oyunu anlar. Bu nedenle oyuna hizmet eden her türlü öğe birbirini desteklemelidir. Bu görüş, işitsel bir uyarılar olarak müziğin çocuk üzerindeki önemini vurgulamaktadır.

Çocuk tiyatrosunda müziğin birçok kullanım yeri vardır. Öncelikle tiyatrodaki müziğin kullanımını bilmek gereklidir. Esslin'e (1996) göre; sahnelemede kullanılan müziğin dramatik gösterinin anlam sağlayan sistemlerinde çeşitli yaşamsal rolleri olduğu düşünülmektedir [3]. Bunlardan bazıları aksiyon akışını kesmek ya da oyuncunun rolden çıkmasını sağlamak, derin duygu anlarını vurgulamak, aksiyonun ve metnin temel çizgisi ile uyumlu olarak hareket ederek anlamı güçlendirmek olabilir. Pavis'e (2000) göre ise; müzik terimi, teatral bir gösterim içinde, sahnede ve salonda duyulabilen her şeyi, yani ses, müzik aletleri ve efektleri kapsar [11]. Sesli öğelerin hepsinin müzik olarak adlandırılması gerekir. Bu durumda her türden sesler, gürültüler, konuşulan ya da şarkıyla söylenen sesler, bir hoparlörden verilen sesler, kayıttan verilen sesler, özetle dinleyenin kulağına ulaşan sesli iletilerin tamamı müzik terimi içinde toplanmalıdır. Müziğin tiyatrodaki tanımını yaparken kullanımı için ise; "Oyun boyunca tekrar edilen duygu ve düşünceler, oyun kişilerinin ayırt edilmesinde kullanılabilir. Bir atmosfer yaratmak veya bir atmosferi açıklamak, belirginleştirmek amacıyla kullanılabilir. İzleyici bu esnada durum saptaması yapar, soluk alır, sonrasını tasarlar. Bu atmosfer bazen tam bir akustik dekora dönüşür ve birkaç nota eylemin yerini belirtebilmektedir. Bazen de tek amacı bir durumu tanıtmak olan bir ses efektinden başka bir şey değildir. Özellikle oyunların duraklama anlarında, dekor değişimlerinde, sahne geçişlerinde, sahnelemenin noktalanması sırasında kullanılabilir". Müzikal araçlarla bir eylem üretimi söz konusudur

Bu noktada Çocuk Tiyatrosu, diğer tiyatro türleri ile müzik kullanımını konusunda kesişirken, önemi ve işlevi noktasında diğerlerinden ayrılmaktadır. Çocuk oyunlarında müzik kullanımı oldukça yaygındır. Çünkü müzik oyunda seyirciyi oyuna bağlamak ve seyrin devamlılığını sağlamak açısından önemli bir etmendir. Ayrıca doğru ritim ve melodi kullanımı seyircinin oyuna katılımını sağlar. Seyrederken alkışlayarak ya da iki yana salınarak oyuna iştirak ederler ve çocukların çok hoşlarına giden etmendir. Çocuk oyunları yazılırken de şarkı bölümleri yer alır. Bu şarkılar karakteri tanıtmak için kullanılabilirdiği gibi, dramatik aksiyonu da devam ettirebilmektedir [15].

Schneider'e (2005) göre; çocuk tiyatrosunda müzik kullanımının biçimsel anlamda yedi türü bulunur [14]:

- Oyunun kendisi olarak
- Şarkılardan oluşarak
- Dekor ve aksesuar olarak
- Yorum olarak
- Dramaturjik öğe olarak
- Kıssadan hisse olarak
- Çocuklar için müzik tiyatrosu (Çocuk operası)

Doğru müzik kullanımı sözsüz de olsa çocukta istenilen hisleri uyandırmak amacıyla da kullanılabilir. Genellikle oyunu yüksek bir finale bitirmek için bir de final şarkısı kullanılır. Çocuk oyunlarında oyuncuların ses kullanımları ve iyi şarkı söyleyebilmeleri tüm oyunlarda olduğu gibi, çok önemlidir [13]. Goldberg'e (2008) göre; çocukların sahne üzerinde anlatılan hikâyeye eşlik edebilmeleri için en sık kullanılan yöntem şiirsel bir dille yazılan şarkı sözleridir [4]. Çoğunlukta oyunun başlangıcında, hikâyenin gelişmesinde ve final bölümünde yer alan bu şiirsel anlatı, çocukların müzik yolu ile hikâyeyi kavrayabilmelerine, bazen sonucu belirleyecek çözümler üretebilmelerine yardımcı olmaktadır. Çünkü çocuklar oyundaki konuşmalarda düzyazıyı değil şiiri, özellikle müzikal eklemeler yapabildiklerinden, doğal sesleri yansıtan sözcükleri seçmeye

eğilimlidirler. Çocuk Tiyatrosu oyun yazarlığı bu noktada önem kazanmaktadır. Çocuklar için oyun yazacak olan her yazarın yetişkin oyunlarından farklı bir bakış açısı ile hikayelerini ele almaları gerekmektedir. Hedef kitlesini iyi belirlemeli, seçilen kitlenin özelliklerini uzman görüşü ile desteklemeli ve sonrasında dramatik unsurlar ile harmanlayarak ele alınmalıdır. "Oyun yazarı, çeşitli vurgu değişimlerinin zamanlamasını oyunun kendi ritmini ihmal etmeksizin doğru biçimde yapabilirse, çocuğu uzun süre elinde tutabilecektir. Dikkat çekmekte asla başarısız olmayan bu unsurlar arasında üç tanesi çok önemlidir: Yeni bir karakterin girişi; sessizlik, özellikle bir şey sessizlikte taklit ediliyorsa ve herhangi bir tür pataklama, şiddet ya da büyük fiziksel bir hareket" [4]. Çocuk oyunlarının neredeyse tamamına müzik kullanımı için şarkı sözleri eklenmiştir. Bu yöntem bile tek başına iyi bir çocuk oyununda müzik kullanımının en önemli öge olduğunun göstergesi niteliğindedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde "Çocuk Tiyatrosu" kavramı ne yazık ki sahne sanatları alanında yeterince inceleme altına alınmamaktadır. Birey olma yolunda ilerleyen çocukların bu dönemlerinde özellikle pedagojik anlamda çok dikkatli olunması gerekmektedir. Bir yönetmen, "Çocuk Tiyatrosu" başlığı altında sahneleyeceği eseri, çocukların algı kapasitelerine, dünyaya bakışlarına ve belli hassasiyetleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Özellikle çocuk tiyatrosunda oyun yazacak ya da sahneleyecek her sanatçı için müziğin, çocuk tiyatrosundaki önemini ortaya çıkarmak bu araştırmanın başlıca amaçlarından biridir. Bu araştırma, çocuk tiyatrosunda yazılmış yedi eser üzerinden müziğin çocuk oyunlarındaki işlevi, sözlü-sözsüz müzik kullanımını belli başlıklar altında inceleme amacını taşımaktadır. Bu başlıklar seçilen oyunların tamamında:

- Giriş müziği kullanılmış mıdır?
- Karakter tanıtmak için müzik kullanılmış mıdır?
- Durum tanıtımı için müzik kullanılmış mıdır?
- Atmosfer yaratmak için müzik kullanılmış mıdır?
- Duyguları ifade etmek için müzik kullanılmış mıdır?
- Finalde müzik kullanılmış mıdır?

3. ÇALIŞMA GRUBU (STUDY GROUP)

Bu çalışmada çocuk tiyatrosu alanında yazılmış olan yedi çocuk oyunu kullanılmıştır. Bu oyunlar giriş bölümünde yer verilen uzman görüşleri ile ilişkilendirilerek; çocuk tiyatrosunda müzik kullanımı "Giriş, Durum Tanıtımı, Atmosfer Yaratmak, Duyguları İfade Etmek, Karakter Tanıtmak ve Final" bölümü olarak altı ana başlık altında incelenmiştir. Ülkemizde "Sevgi Çemberi" oyunu Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları tarafından 2013-2014 sezonunda, "Büyülü Göl" oyunu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları tarafından 1995-1996 sezonunda, "Miyhavlar Tiyatrosu" oyunu Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından 2014-2015 sezonunda, "Bella, Patron ve Bulli" isimli Volker Ludwig'in yazmış olduğu oyun "Çiçek, Patron ve Böcek" isimli uyarlaması ile Bakırköy Belediye Tiyatroları tarafından 2004-2005 sezonunda, "Ketçaplı Spagetti" isimli oyun İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından 2000-2001 sezonunda sahnelenmiştir [1, 2, 3, 6 ve 10].

- Sevgi Çemberi (Yazar: Hasan Erkek)
- Büyülü Göl (Yazar: Sema-Erbil Göktaş)
- Miyhavlar Tiyatrosu (Yazar: Fikret Terzi)
- Kaç Tilki Kaç (Yazar: Nurullah Kalkan)

- Teneke Şövalyeler (Yazar: Ülkü Ayvaz)
- Ketçaplı Spagetti (Yazar: Rainer Hachfeld)
- Bella, Patron ve Bulli (Yazar: Volker Ludwig)
Bu oyunlar aşağıda kısaca özetlenmiştir:
- **Sevgi Çemberi:** Oyun iki geçimsiz kardeşin anne ve babalarının hastalanması sonucu onlara uzak diyarlarda bulunan bir yaban keçisinin can sütünü getirmeleri gerekmektedir. Bunun için yola koyulan huysuz kardeşler doğanın akışının bozulduğunu fark eder ve yeniden canlanmasını sağlamak için birlikte hareket ederler. Bu sayede can sütünü ailelerine götürürler. Böylelikle birlikte, sevgi ile aşılamayacak hiçbir zorluğun olmadığını fark ederler.
- **Büyülü Göl:** Oyun Piti ve Miti'nin daha temiz bir yerde yaşamak için yola çıkmaları üzerine aslında efsaneye dönen Büyülü Göl hikayesinin artık gerçek olmadığını fark etmeleri ile başlar. Günışığı onları göle götürür ve tıpkı şehirlerde olduğu gibi her yerin çöp ve beton yığına dönüşüğünü anlarlar. Küçük kız, Kelebekler Perisi ve Büyük Doğa Temizleyicisinin de yardımı ile el ele verip Büyülü Gölü temizleyip eskiden anlatıldığı gibi içinde balıkların yüzdüğü doğa harikası bir yer olmasına olanak tanırırlar. Bu sayede çocuklara doğa sevgisini aşılama amaçlamaktadır.
- **Miyhavlar Tiyatrosu:** Oyun (yayınlanmamış, İstanbul Devlet Tiyatrosunda oynanmış) çocuklar için fantastik drama oyunu metni sokak hayvanlarının yaşadığı zorlukları anlatmaktadır. Oyunda trajik bir şekilde hayvanlar üzerinden sokakta yaşamak zorunda bırakılan çocukların şehrin içinde maruz kaldıkları kötülükler işlenmektedir. Sokak çeteleri, uyuşturucu kaçakçıları, organ mafyaları gibi tehlikelere karşı hayatta kalmaya çalışan Miyhav, etrafındaki suç işleyen hayvanları kendi kurduğu tiyatrodan çalışmaya ikna ederek; suçtan kurtulmalarına ve kendilerine daha mutlu bir hayat kurabilmelerine yardımcı olur.
- **Kaç Tilki Kaç:** Oyun yayınlanmamıştır (İstanbul Devlet Tiyatrosunda oynanmış). Yazar müzikli çocuk oyununda La Fontaine masallarını kendi yorumu ile kaleme alır. Kurnaz Tilki ormanda karşılaştığı tüm hayvanları zekâsı sayesinde kandırır. Bunu fark eden hayvanlar onu bir komite de cezalandırmak ister ancak Tilki buradan da kurnazlık ile kurtulmayı başarır. En sonunda La Fontaine Tilki'yi yola getirmenin yolunu onu masallara almayarak bulur. Bu sayede kurnazlık düşünen kişilerin hayatta var olmalarının mümkün olmadıklarına vurgu yapılırken; çocuklara sevginin güzelliği anlatılmaktadır.
- **Teneke Şövalyeler:** Oyunda kimsenin soru sormadığı bir köye günün birinde bir adam gelir. Durumu fark eden adam köylülerin yemek ve paralarını almak için kurnazlık yapar. Her şeye tamam diyen köylülerin kandırıldığını fark eden teneke şövalyeler -yani çocuklar- bu yabancı adamın gerçek yüzünü soru sorarak ortaya çıkarır. Tüm köy halkı soru sorarak gerçek bilgiye ulaşabildiğini fark eder. Çocuklara soru sormanın önemli olduğu ve ancak bu sayede gerçek bilgiye ulaşabilecekleri anlatılır. Aşağıda incelenen iki oyun; Alman Grips Tiyatrosundan iki örnek olarak alınmıştır. Grips Tiyatrosu tamamen çocuklara yönelik çalışmalar sürdürmekte ve onların toplum içinde birer birey olmalarına imkân tanınması gerektiğini çalışmaları ile savunmaktadır.
- **Ketçaplı Spagetti:** Rainer Oyun ilkokul ve anaokulu çağındaki iki kardeşin annelerinin korunaklı yaşam alanındaki mücadelelerini konu alır. Aniden rahatsızlanan annelerinin hastaneye yatması

gerekir. Onlara bakması için Ulla teyzeleri gelecektir ancak bir türlü gelemez. Geçen sürede çocuklar evde tek başına zorlukların üstesinden gelmeyi başarır ve sonunda anneleri onların aslında düşündüğü kadar tehlikelere karşı güçsüz olmadıklarını fark eder. Yerli oyunların masalsi anlatımlarının aksine birey-toplum ilişkilerinin ele alındığı bir yapıya sahiptir.

- **Bella, Patron ve Bulli:** Oyunda çocuklar ve ebeveynler arasındaki ilişkiler mercek altına alınır. Yeni bir mahalleye taşınmak zorunda kalan Bella, annesinin kendisine olan sevgisinin farkında değildir. Diğer tarafta yeni tanıştığı arkadaşları Victor ve Bulli Bella'nın aksine ebeveyn sevgisine hasret büyüyen çocuklardır. Kendilerinden büyük olan Harke'nin zorbalıklarına boyun eğen Victor ve Bulli, Bella'nın da desteği ile bu zorbalıktan üstesinden el birliği ile gelirler. Oyunun sonunda ebeveynlerin çocukları ile yeterince ilgilenmeleri gerektiğine ve çocukların da ailelerinden bir şey saklamaması gerektiğine vurgu yapılır. İhtiyaç duyulan şey arkadaşlık ve sevginin gücüdür.

3.1. Metot (Method)

Bu araştırma, izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir çalışma olup tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu ya da araştırmaya konu olan olay, birey veya nesnenin kendi koşulları içinde olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırma modelidir [7].

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Bu bölümde giriş bölümünde incelenen kaynaklar ve çocuk tiyatrosunda müziğin kullanımına ve işlevine ilişkin uzman görüşleri doğrultusunda yedi oyunda müziğin çocuk oyunlarındaki işlevini ortaya koymak amacıyla sözlü-sözsüz müzik kullanımı aşağıdaki özellikler üzerinden incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Tablolarda yer alan şarkı, ninni ve tekerlemeler sözlü müzikler olarak, kullanılan efektler ise sözsüz müzikler kapsamında adlandırılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to First Sub-Problem)

Giriş Müziği: Genellikle sözlü-sözsüz müzik oyuna coşkulu bir giriş yapmak, çocukları oyunun büyümesine hazırlamak amacıyla kullanılmaktadır. Oyuna başlangıç niteliği taşıdığı için anlatılacak olan hikâye hakkında bilgi vermek ya da sahneye girecek olan oyun karakterlerini tanıtmak amaçlıdır.

Aşağıda Tablo 1'de görüldüğü gibi; Giriş müziği kullanımı bakımından yedi oyun incelendiğinde; yerli oyunların biri dışında tamamında giriş şarkısı olarak sözlü müziğe yer verildiği görülmüştür. Yabancı yazarlı oyunlarda ise oyuna girişte sözlü bir müzik kullanılmamasına karşın açılış sahnelerine hizmet eder nitelikte sözsüz müziğin kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgu, tanımda da belirtildiği gibi çocukları oyuna hazırlamak, coşkulu bir giriş yapmak, bazen giriş kısmında ilk giren karakteri tanıtmak, bazen de hikâyeye başlangıç yapmak amacıyla çocuk oyunlarında girişte genellikle sözlü müziğin kullanıldığını göstermesi bakımından önemli bulunmuştur.

Tablo 1. Örnek oyunlarda sözlü-sözsüz giriş müziği kullanımı
(Table 1. Use of verbal and non-verbal introductory music in sample plays)

Oyun	Sözlü-Sözsüz Giriş Müziği Kullanımı
Sevgi Çemberi	Oyuna aşağıda sözleri verilen bir giriş şarkısı ile girildiği görülmektedir. "Tiyatromuza hoş geldiniz, Oyunumuza hoş geldiniz. Bir masal anlatacağız size, Umarız beğenirsiniz. Çok çalıştık sizler için, Bir oyun hazırladık. Oynamaya hazırız, Haydi başlayalım artık." (Erkek, 2016:16) Çocuk seyircilerin dikkatini baştan çekebilmek adına bir ön oyun niteliğinde şarkının bilgilendirme amaçlı kullanıldığı görülmektedir.
Büyülü Göl	"Gün Işığı" isimli bir giriş şarkısı kullanıldığı görülmektedir. "Gece bitti sabah oldu, Pencereden odanıza, Sızırım bir aydınlıkla. Ben her sabah parıldarım, Dünyayı aydınlatırım. Hadi kalkın uykucular, Yapılacak çok işler var. Hadi kalkın uykucular, Yapılacak çok işler var. Kim miyim ben, Kim miyim ben. Karşınızda Günışığı, Selamlarım hepinizi, Saygılarla sevgilerle" (Göktaş, 2005:5). Tekerleme şeklinde kaleme alınan sözler akılda kalıcı, vurgu niteliğinde ve aynı zamanda karakterin kendini tanıtmaya hizmet etmektedir.
Miyhavlar Tiyatrosu	"Sokak Çocukları" isimli tüm kadronun eşlik ettiği bir giriş şarkısı kullanıldığı görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	Oyun söz kullanılmadan doğrudan sözsüz müzik ile başlamakta ve sahneye coşku ile müzisyenler ve La Fontaine'nin giriş yaptığı görülmektedir.
Teneke Şövalyeler	Başlangıçta Ay ve Güneş'in kısa diyalogları görülür. Ardında ninni niteliğinde bir giriş şarkısı kullanıldığı görülmektedir. "Ay Ninnisi: Uyu uyu uyu Bitmedi ki gece Uyu uyu uyu Gelmedi henüz güneş Gece derin bir kuyu! Gün Şarkısı: Gün gecikti eyvah Doğmayacak mı güneş İş sizi bekliyor Çalışmak sizi Gün gecikti eyvah!" (Ayvaz, 2002:8)
Ketçaplı Spagetti	Yerli oyunların aksine yabancı yazarlı bu metinde giriş şarkısı özellikle yazılmadığı görülmüştür. Fakat kısa bir girişin ardından ikinci sahnede "Axel'le Dieter'in Şarkısı" kullanıldığı görülmektedir. İlk müzik kullanımı daha çok durum belirtir niteliktedir. "Başarıyorum, başarmak istiyorum Kendi ellerimle, kendi gücümle Hemen kızmayın sormadan öyle Bağırmanın var kuvvetinizle: "Ne haltlar karıştırdın yine" diye." (Hanchfeld, 1998:16)
Bella, Patron ve Bulli	Ketçaplı Spagetti oyununda olduğu gibi bir giriş şarkısı yazılmamıştır. Fakat açılış sahnesinin hemen ardından "Taşınma Şarkısı" isimli şarkının kullanıldığı görülmektedir. "Artık evimiz yok bizim Bomboş kaldı dairemiz Kilitledi kapıyı annem Çekti çıkardı beni de Geldik bu pis mahalleye Bana bir şey sorulmadan Eski çocuk odama artık Giremeyeceğim bir daha (...)" (Ludwig, 1998:157) Bu şarkı ile Bella'nın düşünceleri ve hikâyenin öncesini özetler nitelikte kafiyeleli cümleler kullanılmaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Second Sub-Problem)

Karakter Tanıtımı: Oyundaki karakterlerin, genellikle oyuna ilk girişlerinde kendilerini tanıtmaları için sözlü-sözsüz müziklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu tanıtım bazen fondaki müzik üzerine ritmik konuşma, bazen bir şarkı ve bazen de fondaki müzik üzerine jest, mimik ve hareketlerle yapılmaktadır. Oyuncunun, oynadığı karakteri tanıtmaya yönelik kullanılan bu yöntem, çocukların sahneye giriş yapan karakteri daha kolay tanımasını sağlamaktadır. Böylece çocuklara karakterler hakkında ön bilgi vermekte ve o karakterlerin oyundaki konumlarının algılanmasını kolaylaştırmaktadır.

Tablo 2. Seçilen oyunlarda karakter tanıtımı için sözlü-sözsüz müzik kullanımı

(Table 2. Use of verbal and nonverbal music for character promotion in selected games)

Oyun	Karakter Tanıtımı İçin Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı.
Sevgi Çemberi	Oyun boyunca sahneye giren her yeni karakter fonda sözsüz müzik eşliğinde bir tekerleme ile sözlerine başlar. Cansüt, Nazçimen, Pamukbulut, Esenyel, Güneş gibi karakterlerin bu tekerlemeler ile kendilerini tanıttığı görülmektedir.
Büyülü Göl	"Gün Işığı" şarkısının hem giriş hem de karakter tanıtmak için kullanıldığı görülmektedir. Palyaço, Yakıcı-Kesici gibi oyundaki her karakterin sahneye girişinde kendini şarkılarla tanıttığı görülmektedir.
Miyhavlar Tiyatrosu	Minnoş isimli karakterin "Hayat Ne Hoş", Kara pisi ve çetesinin "Mırnavlar", Havhavlar çetesinin "Havhavlar", Şiş göbek ve Dobişko karakterleri "Patron" isimli şarkılar ile oyuna girerek kendilerini tanıttıkları görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	Giriş müziği ile birlikte oyun büyük bir enerji ile başlar ve ardından sahneye giren Tilki karakteri kendini tanıtmaya amaçlı şarkı söyler. Diğer metinlerden farklı olarak yazar, oyunun bir bölümünde La Fontaine karakterine şu repliği söyler: "Müzik eşliğinde tanıt kendini" Ardından yeni karakter Horoz'un şarkı söyleyerek kendini seyircilere tanıttığı görülmektedir.
Teneke Şövalyeler	Oyunun tamamında her yeni karakterin sahneye girişinde sözlü ve sözsüz müziklerin kullanıldığı görülmektedir.
Ketçaplı Spagetti	Bu oyunda karakter tanıtımı müziğe yer verilmediği görülmüştür. Ancak durum ve atmosfer yaratmak için kullanılan şarkılarda karakterlerin belli özelliklerine vurgu yapıldığı görülmektedir.
Bella, Patron ve Bulli	"Taşınma Şarkısı" giriş müziği niteliği taşımakla birlikte aynı zamanda karakter tanıtmak için kullanıldığı gözlenmektedir. Şarkının sözleri Bella'nın önceki hayatından ipuçları içermektedir.

Tablo 2'de yapılan incelemede; altı oyunda karakter tanıtımına ilişkin şarkılara yer verildiği ve bir yabancı oyunda belirli şarkılarda karakter tanıtımını içeren cümlelerin kullanıldığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu; çocuk oyunlarında çocukların karakterleri daha iyi tanımlarına ve üstlendikleri rolleri daha rahat algılayabilmelerine olanak sağlamak amacıyla şarkılara dolayısıyla sözlü müziklere daha çok yer verildiğini göstermesi bakımından önemli bulunmuştur.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Third Sub-Problem)

Durum Tanıtımı: Oyunda anlatılan bir durumun ön bilgisinin verildiği durum tanıtımında genellikle çocukların algılanmasına yönelik olarak sözlü-sözsüz müzik kullanılmaktadır. Anlatıma destek vermek amacıyla kullanılan sözlü-sözsüz müziklerle çocuk, yaşanacak ya da

yaşanmış olayların nedeni hakkında ön bilgi edinmektedir. Bazen sahnelenmiş bir pasajın özeti niteliğinde de kullanıldığı görülür. Böylece çocuk seyircinin durumu daha kolay algılayabilmesine imkân tanınır. Çocuğun doğru bir analiz yapması ve çözüm üretebilmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Tablo 3. Seçilen oyunlarda durum tanıtımı için sözlü-sözsüz müzik kullanımı
(Table 3. Use of verbal and non-verbal music for presentation of situation in selected games)

Oyun	Durum Tanıtımı İçin Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı
Sevgi Çemberi	Oyunun giriş ve final bölümü dışında sözlü müziklerin kullanılmadığı görülmektedir. Ancak karakterlerin tamamı fonda bir müzik eşliğinde tekerleme şeklinde konuşmakta ve çoğu zaman karşılaştıklarında durum özeti yapmaktadır. Örneğin; Cansu Pınarı çocuklara Pamukbulut'u nasıl bulabileceklerini şu sözleri ile açıklar: "Uzun zamandır hiç görünmüyor, Artık yağmur suyu getirmiyor. Gidin, arayın bulun kendisini eğer isterseniz, Belki yine yağmur suyu taşır, gönlünü ederseniz." (Erkek, 2016:83)
Büyülü Göl	Miti, Palyaço ve tüm oyuncular için yazılmış şarkıların durumu tanıtmak, bazen de çözüm üretmek için kullanıldığı görülmektedir.
Miyhavlar Tiyatrosu	Oyunun ana karakteri olan Miyhav, hikâyenin önemli noktalarında durumu özetleyen şarkılar ile seyirciye seslenir. "Miyhavcığım", "Yalnız" ve "Duruşma" isimli şarkıların başından geçen olayları özetler nitelikte kullanıldığı görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	Tilki karakterinin ilk şarkısı ile sahneye girişinin ardından Karga ile aralarında bir kovalamaca yaşanır ve sonrasında Tilki şarkı söyler. Sahnenin özeti niteliğinde durum belirttiği ve sahneden ayrıldığı görülmektedir.
Teneke Şövalyeler	Oyunda "Haydi Tenekeler" şarkısında kısa hazırlık yapımları gerektiğine, Adam karakterinin işlerinin yolunda gittiğini vurgulamak için durum tanıtımı yapan şarkılar görülmektedir.
Ketçaplı Spagetti	6.sahne "Ortaliğı Toplamak" isimli şarkı annelerinin sürekli verdiği öğütlerden biri olan düzenli olmanın gerekli olmadığını, 7.sahne "Yapabilirim" isimli şarkısı çocukların tek başlarına gündelik işlerin üstesinden gelebileceğine ve 11.sahnedeki "Bırakında Yapalım" isimli şarkı ebeveynlerin çocuklarına güvenmelerine vurgu yapılmaktadır. Tüm bu şarkıların durum niteliği taşıdığı görülmektedir.
Bella, Patron ve Bulli	3.sahnenin ortasında kullanılan "Öpücük Şarkısı" her ne kadar duyguları ifade etmek için kullanılmış olsa da aynı zamanda bir durum niteliği taşımaktadır. Bella'nın annesi Bulli'yi aniden öper ve Bulli'nin şarkının giriş cümlesinde bu durumu özetlediği görülmektedir. "Kadın, öylece öptü beni işte Şimdi anlıyorum, ne güzel şeymiş İnanılmaz bir şey bu Birin, birini öpmesi (...)" (Ludwig, 1998:166)

Tablo 3'de yapılan incelemede yedi oyunun tamamında hikâyenin öncesini özetler nitelikte ya da bir sonraki sahneye hazırlamak amaçlı durum tanıtımı yapan şarkılar dolayısıyla daha çok sözlü müzikler kullanıldığı görülmüştür. Elde edilen bulgular, oyunlarda durumu açıklama için kullanılan müziklerin çocuk seyircilerin oyunun önemli noktalarını kaçırmamaları amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Böylelikle çocukların kullanılan müziklerle hikâyenin bütünü hakkında bir analiz yapabilmeleri ve kimi zaman çözüm üretebilmelerine olanak sağlandığı düşünülmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Fourth Sub-Problem)

Atmosfer Yaratmak: Oyundaki sahneye uygun olarak yaratılmak istenen atmosfer için genellikle müzik kullanılmaktadır. Görsel olarak yetersiz kalındığında ya da oyun ritminin yavaşladığı noktalarda müzik yardımı ile atmosfer yaratılarak çocukların dikkatinin diri tutulması amaçlanmaktadır. Bazen sahne değişimlerinde ve dekor düzenlemelerinde çocukların dikkatinin dağılmamasını sağlayabilmek adına da müziğin kullanıldığı görülmektedir. Böylece çocuk içinde bulunduğu atmosferin duygusunu müzikle hissedebilmekte ve hikâyeyi betimleyebilmektedir.

Tablo 4. Seçilen oyunlarda atmosfer yaratmak için sözlü-sözsüz müzik kullanımı

(Table 4. Use of verbal and non-verbal music to create atmosphere in selected games)

Oyun	Atmosfer Yaratmak İçin Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı
Sevgi Çemberi	Bu oyunda atmosfer yaratmak için herhangi bir detay kullanılmadığı görülmektedir. Ancak oyunun tamamındaki diyaloglar tekerleme şeklinde kullanıldığından sahneleme açısından yönetmene atmosfer yaratabilmek için imkân tanındığını söylemek mümkündür.
Büyülü Göl	Atmosfer yaratmak için sahne değişimlerinde sözsüz müzik kullanıldığı görülmektedir.
Miyhavlar Tiyatrosu	Oyunda geçen "Kanatlılar", "Yaşasın Adalet", "Kavga", "Düşünüyorlar" isimli şarkıların tamamı hikâyeyi betimler. Çocuk seyircilerin enerjisini yüksek tutabilmek adına bir atmosfer yaratmak için kullanıldığı görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	La Fontaine karakterinin oyuna her giriş ve çıkışlarında efekt kullanıldığı, diğer hayvanların "Hoş geldiniz Çocuklar" isimli şarkıyı seslendirerek çocuk seyircileri oyuna hazırladığı ve sahne değişimlerinde de sözsüz müzik kullanıldığı görülmektedir. Öte yandan Tilki'nin dalda duran üzüme ulaşmak için verdiği çabanın geçtiği sahneye yazar tarafından bir not yazılmıştır. "Bu sahne de müzikle desteklenerek, hareketli ve keyifli bir oyuna dönüştürülmelidir." Tüm bu göstergelerin oyun boyunca çocukların ilgisini sıcak tutabilmek adına atmosfer yaratmak için sözsüz müziğin kullanıldığını göstermektedir.
Teneke Şövalyeler	Bazı karakterlerin sahneye giriş, çıkışlarında ve sahne değişimlerinde atmosfer yaratmak için sözsüz müzik kullanıldığı görülmektedir.
Ketçaplı Spagetti	6.sahne "Ara Bakalım" ve "Yapabilmeyi Becerebilirim" 10.sahne "Pişiririz, Kızartırız", "Başarıyı Her Şeyi" ve "Ketçaplı Spagetti" isimli şarkılar ile oyun ritmini koruma amaçlı atmosfer yaratılmak amaçlı sözlü müziklerin kullanıldığı görülmektedir.
Bella, Patron ve Bulli	4.sahnenin ortaların "Tatil Şarkısı" isimli şarkı üç arkadaşın tatil ile ilgili düşüncelerinin kafiyeli bir dille ele alındığı ve 6.sahne "Öğretmen Hasta" isimli şarkıda da öğretmenin hastalığının komik bir dille anlatıldığı gözlemlenmektedir. Her iki sahne de oyun ritminin düşmemesi ve atmosfer yaratmak amaçlı müzik kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 4'de yapılan incelemede yedi oyunun tamamında atmosfer yaratmak için müzik kullanıldığı bu müziklerin sözsüz müzikler (çeşitli efektler) olarak da tercih edilebildiği görülmüştür. Daha öncesinde belirtildiği gibi oyundaki sözlü ya da sözsüz müziklerin çocukların algı sürelerini de hesaba katarak dikkatlerini oyunun üzerinde tutabilmek amaçlı kullanılan yöntemlerden biri olduğunu göstermesi bakımından önemli bulunmuştur. Atmosfer yaratmak için sözlü-sözsüz müzik kullanımının çocuk seyircilerin hikâyenin bütününe anlamaları ve sıkılmadan oyunun atmosferine girebilmeleri amacıyla yapıldığı düşünülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Fifth Sub-Problem)

Duyguları İfade Etmek: Sözlü-sözsüz müzikler sahnede gösterilmek istenen duygu için de kullanılabilir. Böylece çocuk müziğin hissettirdiği duygu durumunu analiz edebilmekte, yaşanan duygunun daha iyi algılanması sağlanmaktadır. Burada müziğin kullanımı hikâyenin içinde geçen duygu durumu ile eş değer niteliktedir.

Tablo 5. Seçilen oyunlarda duyguları ifade etmek için sözlü-sözsüz müzik kullanımı
(Table 5. Use of verbal and nonverbal music to express emotions in selected games)

Oyun	Duyguları İfade Etmek İçin Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı
Sevgi Çemberi	Oyunda Cansüt'ün peşine düşen iki kardeş, Cansüt'ün artık süt veremediğini ve bunun için doğanın dengesinin yeniden düzeltilmesi gerektiğini fark eder. Düzeni yeniden sağlayabilmek için her bir karakteri ikna etme çabası içine girerler. Tüm oyun boyunca rüzgâr, bulut, çimen, dağ gibi doğanın her bir parçasının duygularını efektlerle sözsüz müzikle anlattıkları görülmektedir.
Büyülü Göl	Bu oyunda duyguları ifade etmek için şarkı kullanılmadığı görülmektedir. Duygular diyalog ile ifade edilmektedir.
Miyhavlar Tiyatrosu	"Yalnız" isimli şarkıda durumu özetlediği ve aynı zamanda Miyhav'ın kendini ne kadar yalnız hissettiğın yapılan vurgu ile karakterin duygularını ifade ettiği görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	"Sevgi" şarkısında her ne kadar hikâyenin Kurnaz Tilki'si kurulu kandırmak için bu sözleri sarf ediyor görünse de aslında çocuk seyircilere sevginin önemini anlatmak için bir duyguyu ifade etme aracı olarak şarkının kullanıldığı görülmektedir.
Teneke Şövalyeler	Adam karakterinin köylüleri kandırduğında söylediği şarkının sözleri duyduğu mutluluğu içermektedir. "Keyfim yerindeeee! Pek güzel bir köy burası, Keyfim yerindeeee Çörekler, börekler, kekler(...)" (Ayvaz, 2002:21) Çocukların Adam'ı alt etmek için söyledikleri şarkılarda merak duygusuna ve köylülerinde Adam'ın emirlerini yerine getirirken söyledikleri şarkıda da korku duygusuna yer verilerek duyguları ifade etmek için şarkıların kullanıldığı görülmektedir.
Ketçaplı Spagetti	Bu oyunda kullanılan şarkıların neredeyse tamamında çocukların hissettikleri duygular üzerinden şarkıların ele alındığı görülmektedir.
Bella, Patron ve Bulli	3.sahnenin ortasında kullanılan "Öpücük Şarkısı" Bulli karakterinin görünenin aksine aslında anne sevgisine duyduğu ihtiyacını ve duygularını ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir. Daha sonrasında final öncesi son şarkı olarak da yazılan "Haksızlık" isimli şarkı Victor ve Bulli'nin anne sevgisine duydukları ihtiyacı işlediği görülmektedir.

Tablo 5'de yapılan incelemelerde beş oyunda duyguları ifade etmek için şarkılara yer verildiği, Sevgi Çemberi isimli oyunda efektlerin kullanıldığı görülmüştür. Büyülü Göl isimli oyunda ise, duyguların şarkı yerine diyalog ile birlikte seyirciye aktarıldığı görülmüştür.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular (Findings Related to Sixth Sub-Problem)

Final Müziği: Çocuk oyunlarının daima mutlu bir sonla bittiğini söylemek mümkündür ve genellikle bunu betimleyen bir şarkı kullanılmaktadır. Buradaki amaç mutlu ve eğlendirici son kullanılarak; çocukların keyifli bir şekilde oyundan ayrılırken oyunun teması üzerine düşünebilmelerine olanak sağlamaktır.

Tablo 6. Seçilen oyunlarda finalde sözlü-sözsüz müzik kullanımı
(Table 6. Verbal and non-verbal music usage in the selected games)

Oyun	Finalde Sözlü-Sözsüz Müzik Kullanımı
Sevgi Çemberi	"Bitiş Şarkısı" isimli final şarkısının kullanıldığı ve mutlu son ile bittiği görülmektedir.
Büyülü Göl	Final şarkısı kullanılmadığı görülmektedir. Ancak 1995 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen oyuna Esin Engin tarafından besteler yapılmış ve finalde Koro eşliğinde bir şarkı ile oyunun sona erdirildiği görülmüştür.
Miyhavlar Tiyatrosu	"Final" isimli şarkı ile birlikte oyun biter ve tüm hayvanların özgürce yaşayabildikleri bir tiyatro inşa edildiği görülmektedir.
Kaç Tilki Kaç	"Final Şarkısı" ile oyun mutlu son ile bittiği ve sevginin kazandığı görülmektedir.
Teneke Şövalyeler	Finalde bir şarkı notu düşülmemiştir ancak çocukların "Adam" karakterini yenmeleri ve köylerini özgürleştirmeleri ile mutlu son yaşanmıştır. Tüm köy halkı, Ay ve Güneş tekerleme şeklinde bir şiiri birlikte söylerler. Bu da finalin bir şarkı ile bitmesine olanak tanıdığını göstermektedir.
Ketçaplı Spagetti	"Final Şarkısı" isimli şarkı ile birlikte hikâyedeki kardeşlerin annelerine istediklerinde her şeyi başarabileceklerini kanıtladığı ve mutlu bir sona gelindiği görülmektedir.
Bella, Patron ve Bulli	"Final Şarkısı" olarak da belirtilen şarkının hikâyede mutlu sona gelindiğine vurgu yaptığı görülmektedir.

Tablo 6'da yapılan incelemelerde yedi oyunun tamamında finalde mutlu sona bir vurgu niteliğinde şarkı kullanıldığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu, çocuk oyunlarında genellikle finalin bir şarkıyla ve mutlu sonla bittiğini göstermesi bakımından önemli bulunmuştur. Böylelikle oyun sonunda çocukların mutlu bir şekilde ayrılmaları ve verilmek istenen ana fikrin (Sevgi, iyilik, arkadaşlık, aile, vb gibi) sözlü müzik dolayısıyla şarkı yoluyla daha akılda kalıcı hale getirilmesinin amaçlandığını göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Çocuk Tiyatrosu'na ait bir eserin yönetmen, oyuncu ya da dramaturg tarafından ele alındığında dikkat edilmesi gereken önemli unsur müziğin kullanım yöntemidir. Çocuk Tiyatrosu alanında yazılmış yedi eser üzerinden müzik kullanımına yönelik yapılan bu araştırmada sözlü-sözsüz müziğin çok önemli bir işlevi bulunduğu, oyun içerisinde kullanılan başlıca unsur olduğu görülmüştür. Ele alınan eserlerin tamamında yazarların ortak olarak tercih ettiği şey; müziğin bir anlatım aracı olarak ele alındığıdır. Altı ana başlık altında yapılan bu inceleme de elde edilen sonuçlar şu yöndedir:

- Seçilen oyunlarda Girişte genellikle müzik kullanıldığı ve bu müziklerin çoğunlukla sözlü müzikler olduğu sonucuna varılmıştır. Böylelikle çocukların oyuna enerjisi yüksek bir başlangıç yapabilmeleri, dikkatlerini daha ilk baştan çekebilmek adına kullanıldığı görülmüştür. Beş yerli oyunda girişte şarkı kullanılırken, Alman Grips Tiyatrosu'nun eserlerinde (Ketçaplı Spagetti, Bella, Patron ve Bulli) sözlü müzik yerine sözsüz müzikler kullanıldığı görülmüştür. Bu durum çocuk oyunlarının açılış sahnelerine yüksek bir tempoda başlayabilmesine olanak tanıma amaçlı sözlü-sözsüz müziklerin kullanıldığını kanıtlar niteliktedir.
- İkinci alt başlıkta incelenen altı oyunda karakter tanıtımına ilişkin şarkılara yer verildiği ve bir yabancı oyunda belirli şarkılarda karakter tanıtımını içeren cümlelerin kullanıldığı görülmüştür. Çocuk oyunlarında çocukların karakterleri daha iyi tanımalarına ve üstlendikleri rolleri daha rahat

algılayabilmelerine olanak sağlamak amacıyla şarkılara dolayısıyla sözlü müziklere daha çok yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Üçüncü alt başlıkta incelenen yedi oyunun tamamında hikâyenin öncesini özetler nitelikte ya da bir sonraki sahneye hazırlamak amaçlı durum tanıtımı yapan şarkılar dolayısıyla daha çok sözlü müzikler kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, oyunlarda durumu açıklama için kullanılan müziklerin çocuk seyircilerin oyunun önemli noktalarını kaçırmamaları amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Böylelikle çocukların kullanılan müziklerle hikâyenin bütünü hakkında bir analiz yapabilmeleri ve çözüm üretebilmelerine olanak sağlandığı düşünülmektedir.
- Dördüncü alt başlıkta incelenen yedi oyunun tamamında atmosfer yaratmak için müzik kullanıldığı bu müziklerin (çeşitli efektler) sözsüz müzikler olarak da tercih edilebildiği sonucuna varılmıştır. Burada belirtilmesi gereken önemli husus, atmosfer yaratmak daha çok sahneleme aşamasında yönetmenin hayal gücüyle birlikte sahneye aktarılabilen bir bölümdür. Seçilen oyunların tamamında atmosfer yaratmak için sözlü-sözsüz müzik kullanıldığı gözlenmiş olsa da bu durum sahneleme aşamasında daha geniş kapsamlı dekor, kostüm, ışık yardımı ile ele alınabilmektedir.
- Beşinci alt başlıkta incelenen yedi oyunun beşinde duyguları ifade etmek için yine çoğunlukla sözlü müziklere (şarkılara) yer verildiği sonucuna varılmıştır. Bir oyunda efektlerin kullanıldığı, bir oyunda ise, duyguların müzik yerine diyalog ile birlikte seyirciye aktarıldığı görülmüştür. Oyunlarda müziğin duyguları ifade etme amacıyla kullanılması çocukların, karşısındaki kişinin ya da kendilerinin neler hissedebileceklerini daha kolay algılayabilmelerine olanak sağlamaktadır.
- Altıncı alt başlıkta incelenen yedi oyunun tamamında finalde mutlu sona bir vurgu niteliğinde şarkı kullanıldığı görülmüştür. Bu sonuç, çocuk oyunlarında genellikle finalin bir şarkıyla ve mutlu sonla bittiğini göstermesi bakımından önemli bulunmuştur. Böylelikle oyun sonunda çocukların mutlu bir şekilde ayrılmaları ve verilmek istenen ana fikrin (Sevgi, iyilik, arkadaşlık, aile, vb gibi) sözlü müzik dolayısıyla şarkı yoluyla daha akılda kalıcı hale getirilmesinin amaçlandığı sonucuna varılmıştır.

Tüm bu incelemelerin neticesinde çocukların, yetişkinlere nazaran gördükleri ya da duydukları herhangi bir bilgi karşısında hafızalarının anında kayıt altına aldığı bilinmelidir. Çocukların dünyaları "Oyun oynama isteği" üzerine şekillendiği pek çok uzman tarafından vurgulanmaktadır. Algılama becerileri, hayal güçlerinin sınırsız olması ve yaratıcılıkları göz önüne alındığında onlara aktarılan bilgi de bu özellikleri tetikleyici nitelikte olmalıdır. Eğer "bir çocuk tiyatro çıkışı oyundaki bir melodiyi veya şarkıyı mırıldanıyor hatta bir nakarat olsun aklında kalmış, onu söylüyorsa oyunun müziği için amacına ulaşmış denilebilir" [9]. Çünkü bu sayede çocuğun düşünme gücünü açığa çıkartmak mümkündür.

Schneider'e (2005) göre, müzik, tiyatrodaki eyleme eşlik ederek, eylemin altını çizer [9]. İçsel olanı dışsal olana çevirir, tehlikelere dikkat çeker ve eylemin duraklarını belirler. Kısaca; müzik, oyunu yorumlamaktadır. Bu perspektiften ele aldığımızda incelenen çocuk oyunlarının tamamında sözlü-sözsüz müziğin çok önemli bir yeri olduğunu söylemek mümkündür. Yazılmış oyunlarda müzik aslında çocuğu akışın içinde tutan, kimi zaman yönlendiren kimi zaman ise çözüm üreten kişi haline dönüştürebilen bütünün parçası, oyunun kendisidir. Bu nedenle çocukların hedef kitle olarak belirlendiği bu

alandanda işlevsel bir yöntem olarak müzik ele alınmalıdır. İyi tasarlanmış oyunlarda, profesyonelce düşünülerek kullanılan sözlü-sözsüz müzik sayesinde çocuk tiyatrosunun başlıca konuları olan doğru ve yanlış, iyi ve kötü, güzel ve çirkin gibi kavramların çocuklara oyun eşliğinde eğlenceli bir yol ile öğretilebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çocuk tiyatrosunda müziği, sahne üzerinde anlatılan hikâyeyi akustik olarak tamamlayıcı ve oyunun aynı zamanda işitsel yol ile de kavranmasına imkân sağlayan eğlenceli yöntemlerden biri olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Ne yazık ki ülkemizde "Çocuk Tiyatrosu" kavramının hassasiyet ile ele alındığını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Çocuk Tiyatrosu ile ilgilenen her ekibin pedagojik anlamda çocukları tanıması ve profesyonel iş ahlakına sahip olması önemlilik arz etmektedir. Çünkü sahnede yer alan herhangi olumsuz bir söz, hareket, jest, kostüm, aksesuar vb. gibi unsurların çocuk seyircinin gelecekteki hayatına olumsuz yönde etki etmesi mümkündür. Bu nedenle her ekibin oyunun dramaturjisine önem vermesi, çocuk alanında uzman bir pedagoğ eşliğinde çalışması gerekmektedir. Aksi yönde davranıldığı zaman çocuk seyircilerin en acımasız eleştirmene dönüşebileceği de unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Ayvaz, Ü., (2002). Teneke Şövalyeler. İstanbul: Cem Yayınevi Çocuk Dizisi.
- [2] Erkek, H., (2016). Sevgi Çemberi. İstanbul: Gelengi Yayınları.
- [3] Esslin, M., (1996). Dram Sanatının Alanı. (Çev. Özdemir Nutku) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [4] Goldberg, M., (2008). Tiyatro ve Çocuk. (Çev. Funda Özşener) İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [5] Göktaş, S.E., (2005). Büyülü Göl. İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [6] Hachfeld, R., (1998). Ketçaplı Spagetti. (Çev. Duygu Atay) İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [7] Karasar, N., (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler- Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- [8] Kuyumcu, N., (2003). Çocuklarla Eğitiminde Tiyatro. İstanbul: Papirus Yayınları.
- [9] Kuyumcu, N., (2007). Çocuk Tiyatrosu mu Dediniz. İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [10] Ludwig, V., (1998). Bella, Patron ve Bulli. (Çev. Duygu Atay) İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [11] Pavis, P., (2000), Gösterimlerin Çözümlemesi. (Çev. Şehsuvar Aktaş) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- [12] Samurçay, N., (2008). Çocuk Psikolojisi Açısından Tiyatro. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 26(26):7-38.
- [13] Saygı, B., (2015). Çocuk Tiyatrosunda Reji. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [14] Schneider, W., (2005). Çocuklar İçin Tiyatro. (Çev. Ayşe Selen) İstanbul: Mitoş Boyut Yayınları.
- [15] Wood, D. and Grant, J., (1999). Theatre for Children. ss:74 Chicago, USA.
- [16] Yönetken, H.B., (1993). Türkiye'de Müzik Eğitiminin Önemi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.